

Міністерство освіти і науки України

Національний технічний університет
«ДНІПРОВСЬКА ПОЛІТЕХНІКА»

ІНСТИТУТ ГЕОТЕХНІЧНОЇ МЕХАНІКИ
ім. М.С. Полякова НАН УКРАЇНИ

Т Е З И

XXII

**Міжнародної науково-технічної конференції
«ПОТУРАЇВСЬКІ ЧИТАННЯ»**

Конференція присвячена

**103-й РІЧНИЦІ З ДНЯ НАРОДЖЕННЯ
АКАДЕМІКА НАН УКРАЇНИ В.М. ПОТУРАЄВА**

**ПАМ'ЯТІ ЙОГО УЧНІВ
ПРОФЕСОРА ФРАНЧУКА ВСЕВОЛОДА ПЕТРОВИЧА
ДОЦЕНТА ПЛОХОТНЮКА ЄВГЕНА ІВАНОВИЧА**

**14 лютого
Дніпро 2025**

УДК 622.232
ББК 34.42
П64

Електронний збірник містить тези доповідей, поданих на XXII щорічну науково-технічну конференцію «ПОТУРАЇВСЬКІ ЧИТАННЯ». Основна частина матеріалів відображує наукові напрями досліджень викладачів, аспірантів і студентів кафедри інжинірингу та дизайну в машинобудуванні НТУ «Дніпровська політехніка», а також співробітників Інституту геотехнічної механіки ім. М.С. Полякова НАН України.

До тез увійшла робота школяра Іваненко І.В. (ліцей № 26, м. Нікополь) і ряд робіт студентів кафедри інжинірингу та дизайну в машинобудуванні, що виконані за матеріалами їх кваліфікаційних робіт.

Технічна обробка і комп'ютерний набір О.В. Анциферова

© Національний технічний університет
«Дніпровська політехніка», 2025

ПРОГНОЗУВАННЯ НАДІЙНОСТІ ЕЛАСТОМЕРНИХ ДЕТАЛЕЙ ЗА ЗМІНОЮ ЖОРСТКІСНИХ ПАРАМЕТРІВ

Лисиця М.І.¹, Новікова А.В.¹, Агальцов Г.М.¹, Лисиця Н.М.², Калганков Є.В.¹

¹ІГТМ НАН України, ²ДНУ ім. О. Гончара

Ускладнення машин і посилення вимог до них призвели до необхідності підвищення вимог до їх надійності та довговічності. В даний час в гірничих машинах, що працюють при тривалих циклічних навантаженнях (вібраційні машини – грохоти, живильники, млини; змішувачі, вентилятори, окомкувачі, дробарки та інші) однією з основних ланок, що визначають їх режим роботи, довговічність і надійність, є гумові та гумометалеві деталі [1].

Відповідно до сформульованих у [2-4] критеріїв відмов в якості основного параметра, відповідального за працездатність гумових деталей, може бути використаний коефіцієнт їх жорсткості. Спостережені зміни в часі жорсткісних параметрів гумових деталей, що складають для середньо- і сильнонаповнених гум до 50-60%, вимагають своєчасного прогнозування механічних властивостей елементів, особливо при їх використанні в резонансних машинах.

Критерієм відмови при цьому вважається вихід жорсткісних параметрів за межі допустимих – для заданих умов експлуатації

$$C(t) \leq C_{\max},$$

де $C(t)$ – значення жорсткості у момент часу t ; $C_{\max}$ – критичне значення жорсткості.

На основі аналізу експериментальних даних про зміну жорсткості в часі приймаємо її часову залежність у вигляді

$$C(t) = m + ht, \quad (1)$$

де m – початковий інтервал значень жорсткості, випадкова величина з нормальним законом розподілу; h – швидкість зміни жорсткості, випадкова величина з нормальним розподілом.

Показники надійності елементів у випадку (1) визначають наступним чином:

ймовірність безвідмовної роботи на задане напрацювання [2]

$$\begin{aligned} P(t=T) &= P(C \leq C_{\max}) = \frac{1}{\sigma_c \sqrt{2\pi}} \int_{-\infty}^{C_{\max}} \exp \left[-\frac{(C - C_{\max})^2}{2\sigma_c^2} \right] dc = \\ &= 0,5 + \Phi \left[\frac{C_{\max} - \bar{m} - \bar{h}T}{\sqrt{\sigma_m^2 + \sigma_h^2 \cdot T^2}} \right]; \end{aligned} \quad (2)$$

гамма-відсотковий ресурс [2]

$$t_\gamma = \frac{-A \pm \sqrt{A^2 + BC_0}}{B}, \quad (3)$$

де $\bar{m}$, σ_m , $\bar{h}$, σ_h – середні та середньоквадратичні значення випадкових величин m та h відповідно; Φ – табульована функція інтеграла ймовірності;

$$A = \frac{C_{\max} - \bar{m}}{\bar{h}}; \quad B = \frac{\chi_{\gamma}^2 \sigma_h^2}{\bar{h}^2} - 1; \quad C_0 = \chi_{\gamma} \sigma_m^2 - A^2,$$

χ_{γ} – квантили нормального розподілу, що відповідають ймовірності γ , при $\gamma = 90\%$ $\chi_{\gamma} = 1,645$.

Прогнозування показників надійності еластомерних деталей за зміною їх жорсткості розглянемо на прикладі зміни жорсткості елементів типу БГМ102 з гуми 51-1562, встановлених у різних вузлах віброконвеєра КВ2Т. У табл. 1 наведені значення жорсткостей C_1 , C_2 , C_3 відповідно трьом елементам.

Таблиця 1 – Зміна жорсткості елементів

$t \cdot 10^{-3}$, год.	C_1 , кН/м	C_2 , кН/м	C_3 , кН/м
0,0	197	250	249
1,5	221	277	256
3,0	235	286	270
4,5	238	297	273
6,0	239	300	274
9,0	239	300	275
12,0	239	300	275
15,0	239	300	275
18,0	239	300	275
21,0	239	300	275
24,0	239	300	275

Граничним значенням жорсткості у відповідності з критерієм руйнування взяте її збільшення на 20-25%: $C_{\max} = 312,5$ кН/м. Для числових даних табл. 1 отримуємо наступні значення параметрів: $m = 254,98$; $\sigma_m = 13,44$; $h = 0,00096$ і $\sigma_h = 0,212 \cdot 10^{-3}$.

Показники надійності визначаємо за формулами (2), (3), і в цьому випадку вони мають наступні значення: гамма-відсотковий ресурс $t_{\gamma=90\%} = 43023$ год.; імовірність безвідмовної роботи на напрацювання $T = 20000$ год. – $P(t = 20000) = 0,996$.

Отримані результати по оцінці надійності БГМ свідчать про високий рівень ресурсу, під час якого з великим ступенем імовірності зберігається їх працездатність.

Література

1. Еластомери у гірничій справі / А.Ф. Булат, В.І. Дирда, Є.Л. Звягільський [та ін.]. – К.: Наук. думка, 2016. – 384 с.
2. Дирда, В.І. Міцність та руйнування еластомерних конструкцій в екстремальних умовах / В.І. Дирда. – К.: Наук. думка, 1988. – 232 с.
3. Прикладна механіка пружно-спадкових середовищ: у 3-х томах / А.Ф. Булат, В.І. Дирда, Є.Л. Звягільський, А.С. Кобець. – Т. 1. Механіка деформування та руйнування еластомерів. – К.: Наук. думка, 2011. – 463 с.
4. Дирда, В.І. Механіка деформування та руйнування пружно-спадкових середовищ / В.І. Дирда, А.С. Кобець, А.А. Демидов. – Дніпропетровськ, 2009. – 587 с.